

Барномаи Иттиҳоди Аврупо «Ҷомеаи шаҳрвандӣ дар рушд»

**ХУЛОСАИ МУХТАСАРИ
ТАДҚИҚОТ ОИД БА «АРЗЁБИИ ЭҲТИЁҶОТ
БА КАСБОМЀЗИИ ҶАВОНОНИ МАЪЛУЛ ДАР
РОБИТА БО ТАҲЛИЛИ БОЗОРИ
МАҲАЛЛИИ МЕҲНАТ»**

(ШАҲРҶОИ ДУШАНБЕ, ПАНҶАКЕНТ ВА НОҶИЯИ РАШТ)

**Таҳиягар:
Мутахассиси Бунёди дастгирии таҳсилот
ва таълимоти касбӣ (ТТК) дар Тоҷикистон,
Д. Ф. И., проф. Субхон Ашуров**

Душанбе - 2018

ХУЛОСАИ МУХТАСАРИ

ТАДҚИҚОТ ОИД БА "АРЗЁБИИ ЭҲТИЁҶОТ БА КАСБОМУЗИИ ҚАВОНОНИ МАЪЛУЛ ДАР РОБИТА БО ТАҲЛИЛИ БОЗОРИ МАҲАЛЛИИ МЕХНАТ"

(ШАҲРҲОИ ДУШАНБЕ, ПАНҶАКЕНТ ВА НОҲИЯИ
РАШТ)

*Таҳиягар:
Мутахассиси Бунёди дастгирии таҳсилот
ва таълимоти касбӣ (ТТК) дар Тоҷикистон,
Д. Ф. И., проф. Субхон Ашуров*

Душанбе - 2018

Муқаддима

Ҳисоботи мазкур натиҷаи тадқиқоте аст, ки дар доираи лоиҳаи «Пешбурди тағйироти иҷтимоӣ ва омӯзиши касбии фарогир (инклюзивӣ)», ки аз тарафи ташкилотҳои ҷамъиятии маҳаллӣ дар ҳамкорӣ бо Намояндагии Институти ҳамкориҳои байналмилалӣ Ассотсиатсияи донишгоҳҳои халқии Олмон (DVV International) дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дастгирии молиявии Иттиҳоди Аврупо ва Вазорати федералии Олмон оид ба ҳамкориҳои иқтисодӣ ва рушд амалӣ карда мешавад, гузаронида шудааст. Мақсади лоиҳаи мазкур- мусоидат ба рушди иҷтимоӣ, татбиқи ҳуқуқи ҷавонони маълул (ҶМ) ба омӯзиши касбӣ ва дастёбӣ ба касби шоиста ва мусоидату рушди таҳсилоти фарогир дар Тоҷикистон мебошад.

Гурӯҳи ҳадафӣи лоиҳа ҷавонони (синну солашон 15-29 солаи) дорои маълулият буда, минтақаи тадқиқоти мазкур - шаҳрҳои Душанбе ва Панҷакенту ноҳияи Рашт мебошад. Вазифаҳои тадқиқот - арзёбии ниёзҳои таълимии гурӯҳи ҳадафӣ(ӣ) дар робита бо таҳлили бозори меҳнат ва шугли аҳоли дар ноҳияҳои тадқиқотӣ бо мақсади муайян намудани на камтар аз 4 касби ҷавобгӯи манфиатҳо ва имкониятҳои гурӯҳҳои ҳадафӣ (аз як тараф) ва эҳтиёҷоти бахши маҳаллии шугл (аз тарафи дигар), инчунин таҳияи тавсияҳо барои бартараф намудани монеаҳои мавҷуда дар дастёбӣ ба малакаҳои касбии ин табақаи ҷавонон буд.

Усулҳои таҳқиқот аз инҳо иборат буд: а) омӯзиши маводу ҳуҷжатҳо; б) мусоҳибаҳо бо мутахассисони ҳадамоти шугл ва корфармоёни асосӣ ва с) корҳои саҳроӣ оид ба мусоҳибаҳо бо гурӯҳҳои ҳадафӣ дар се минтақаи тадқиқот

(маълумоти миқдорӣ оид ба тадқиқот дар ҷадвали 1 оварда шудаанд).

Ҷадвали 1. Табақабандии мусоҳибон аз рӯи дараҷаи маълумият ва ҷинс дар ноҳияҳои тадқиқот (%)

	Умуман, нафар	Маҳдудияти шунавобӣ	Маҳдудияти биноӣ	Маҳдудияти ҳаракат	Маҳдудияти ақлонӣ	Мард	Зан
Душанбе	120	29,2	18,3	27,5	25,0	51,7	48,3
Панҷакент	52	28,8	17,3	28,8	25,0	42,3	57,7
Рашт	40	32,5	17,5	32,5	17,5	55,0	45,0
Ҳамагӣ:	212	29,7	17,9	28,8	23,6	50,0	50,0

Дар натиҷаи омӯзиши маводу ҳуҷҷатҳо:

Дар заминаи маълумоти омӯрӣ, ҳисоботҳои мавҷудаи таҳлилӣ ва омӯзиши барномаҳои рушди ноҳияҳои тадқиқотӣ як ҳисоботи таҳлилӣ оид ба вазъи кунунӣ ва дурнамои бозорҳои маҳаллии меҳнат дар ноҳияҳои тадқиқот таҳия карда шуд.

Бо дастгирии шӯъбаҳои маҳаллии Агентии меҳнат ва шуғли аҳолии Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии ҚТ, рӯйхатҳои ҷойҳои кории ба бозорҳои меҳнатии ноҳияҳои тадқиқотӣ пешниҳоднамудаи корфармоён дар давраи солҳои 2013-2017, бо нишон додани нишондиҳандаҳои миқдории онҳо таҳия карда шуданд. Илова бар ин, ҳамчун натиҷаи пурсиши мутахассисони ин шӯъбаҳои маҳаллӣ дар ноҳияҳои тадқиқотӣ, рӯйхати ихтисосҳои касбҳои аз нуқтаи назари имконияти минбаъдаи аз ҳама натиҷаовари кортаъминкунии гуруҳи

ҳадафӣ барои ҳар яке аз ноҳияҳои тадқиқотӣ тартиб дода шудаанд.

Баъзе хусусиятҳои кортаъминкунии нафарони дорои маълулият (НДМ) дар шароити душвори корёбӣ дар бозори меҳнат ҳам таҳлил карда шуданд, ки соҳаҳои афзалиятнокии шугл барои гурӯҳи ҳадафиро аниқу муайян мекарданд.

Дар асоси омӯзиши натиҷаҳои фаъолияти ҷомеаи касбӣ-педагогӣ ва амалияи мақомоти давлатӣ дар соҳаҳои маориф, шугли аҳоли ва ҳифзи иҷтимоии кишварҳои ҳамсоя, як рӯйхати касбҳои тартиб дода шуд, ки аз рӯи онҳо таълими 4 табақаи зерини НДМ ба роҳ монда шудааст:

1. Барои нафарони дорои нуқсони шунавоӣ: шунавоии паст ва карн.
2. Барои нафарони дорои нуқсони бинояӣ: биноии паст ва кӯрон.
3. Барои нафарони дорои дараҷаҳои гуногуни ихтилоли раванӣ.
4. Барои нафарони дорои маълулият аз бемориҳои умумӣ ва нуқсони системаи таъриғ ва баҳаракатоваранда.

Инчунин рӯйхати касбҳои, ки дар марказҳои таълими калонсолони ноҳияҳои тадқиқшуда базаи таълимӣ доранд, таҳия карда шуд.

Бо дастгирии Хадамоти давлатии экспертизаи тиббӣ-иҷтимоии Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли, рӯйхатҳои ҷавонони синни 15-29 солаи дорои маълулият дар ноҳияҳои тадқиқотӣ бо нишондоди намудҳои маълулияти онҳо тартиб дода шуданд.

Бо дарназардошти сатҳи эҳтимолии пасти огоҳии гурӯҳи ҳадафӣ оид ба интихоби дурусти касб ва бо мақсади таъмини интихоби беҳтари касби ояндаи худ аз тарафи мусоҳибон бо назардошти:

- қобилияти ҷисмонии НДМ вобаста аз намудҳои маълулият, ки аз тарафи мутахассисони касбҳои мӯяншуда пешниҳод карда шуда буданд;
- эҳтиёҷоти бозорҳои меҳнати маҳаллӣ, бо дарназардошти имконияти бо кори мустақилона таъмин кардани гурӯҳи ҳадафӣ;
- баъзе хусусиятҳои бокортаъминкунии НДМ;
- имконоти таълимӣ-ташкилии марказҳои таълими калонсолон дар ноҳияҳои ҳадафӣ,

як рӯйхати касбҳо аз рӯи намудҳо/табақаҳои маъҷубӣ таҳия шуданд.

Дар чорҷӯбаи корҳои сахрӯй/тадқиқотӣ, номгӯи эҳтиёҷоти бозорҳои маҳаллии меҳнат ва соҳаҳои шуғл тавассути мусоҳибаҳо бо мутахассисони ҳадамоти шуғл (шӯъбаҳои маҳаллии агентҳои меҳнат ва шуғли аҳоли) ва кордихандагони асосӣ дар ҳар яке аз ноҳияҳои тадқиқотӣ пурратар карда шуданд. Илова бар ин, бо мақсади васеъ кардани соҳаи ҷустуҷӯи сарчашмаҳои шуғл, бо назардошти имкониятҳои маҳдуди ҷисмонии гурӯҳи ҳадафӣ, инчунин иқтидори эҳтимолан маҳдуди бахши кироияи соҳаи шуғл ҳангоми ҷустуҷӯи кори мувофиқ, диққати асосӣ ба таъмин бо намудҳои кори мустақилона ва ё намудҳои корҳои хонагӣ нигаронида шуда буд. Бо ин мақсад, дар ҳар яке аз шаҳру ноҳияҳои тадқиқотӣ тавассути мусоҳибаҳо бо намоёндагони соҳаи савдо,

бозорҳои молу хизматрасониҳое ки нисбат ба онҳо талабот мавҷуд аст, омӯхта шуданд.

Пурсиши намояндагони гуруҳи ҳадафӣ тавассути саволномаҳо ба роҳ монда шуд. Вазифаҳои асосии пурсиш - муайян намудани рӯйхати касбҳои мавриди таваҷҷӯҳи намояндагони гуруҳи ҳадафӣ, инчунин муайян намудани мушкилот ва монеаҳои посухгӯяндагон дар дастрасӣ ба таҳсилоти касбӣ ва малакаҳои касбӣ буданд.

Натиҷаҳои тадқиқот.

Аз нуқтаи назари таъминоти қувваи корӣ бо шуғл, аз ҷумла барои НДМ, дар миёни минтақаҳои тадқиқоти мазкур бозори аз ҳама мусоид - бозори меҳнат ва шуғли шаҳри Душанбе ба шумор меравад. Дар давраи миёни солҳои 2010-2016, шумораи умумии коргарони кироияи шаҳри Душанбе ба миқдори 18,3 ҳазор нафар афзуда буд, ки ин 35,8% афзоиши захираҳои меҳнатии шаҳрро ташкил медод. Дар айни замон, мавқеи соҳаҳои саноат, нақлиёт ва алоқа дар нишондиҳандаи шумораи умумии коргарони кироия рӯ ба коҳиш дошта, соли 2016 дар муқоиса бо соли 2010 баробари 2,0 ва 1,2 фоиз паст шуда буд. Мавқеи соҳаи сохтмон дар нишондиҳандаҳои шумораи умумии коргарони кироия дар ин давра баробари 30,7% афзуда, соли 2016 9,8%-ро ташкил дод. Дар маҷмӯъ, мавқеи бахши воқеии иқтисодӣ дар соҳаи таъмини қувваи корӣ бо шуғл тадриҷан паст рафта, соли 2016 25,1%-ро ташкил медод. Дар пасманзари ҳамаи ин, мавқеи бахши хизматрасонӣ дар нишондиҳандаҳои шумораи умумии коргарони кироия афзоиш ёфта истодааст. Дар давраи солҳои 2010-2016 ин нишондиҳанда баробари 4,1% афзуда, дар соли 2016 ба 74,9% расид. Ҳамин тариқ, ҷалбкунандагони асосии қувваи корӣ дар шаҳри Душанбе-бахшҳои хизматрасонӣ ва сохтмонӣ ба шумор мераванд.

Таҳлили ҷойҳои холии корӣ, ки аз ҷониби корфармоён ба ҳадамоти шуғли аҳоли дода шудааст ва ҳам таҳлили соҳаҳои шуғл дар **шаҳри Душанбе** аз он шаҳодат медиҳанд, ки касбҳои аз ҳама заруртар марбут ба соҳаи сохтмон (устоҳои обу корез, устои васли таҷҳизоти электрикӣ, андова ва рангуборчӣ, хиштчин, кафшергари газию барқӣ, мутахассисони кори оҳану бетон ва роҳсозон) ва бахши хизматрасонӣ (усто-таъмиргари таҷҳизоти маишӣ ва асбобҳои барқӣ ва электронӣ, пешхизмат, ошпаз-қаннод, дӯзанда, таъмиргари мошинҳои сабукрав, рассом-кандакори чӯб ва гач, коргарони хона, сартарош, ороишгари нохун (маникюр-педикюр), таъмиргари пойафзол, мебелсоз, суратгиру наққош, таъмиргари соат/ҳаккок) мебошанд.

Панҷакент - минтақаи кишоварзӣ саноатии ҷумҳурӣ мебошад. Табиат ва иқлими шаҳри Панҷакент барои рушди соҳаҳои асосии кишоварзӣ, аз ҷумла боғу тоқпарварӣ, парвариши растаниҳо ва чорводорӣ, ки асоси рушди кишоварзро ташкил медиҳанд, хеле мувофиқанд. Яке аз намунаҳои пешбари саноати шаҳр ин корхонаи муштараки “Зарафшон” мебошад, ки дар заминаи комбинати маъдани тиллои Тоҷикистон таъсис ёфта, фаъолиятро соли 1990 сар кардааст ва солона 1,600,000 тонна ҷинсҳои кӯҳиро коркард мекунад. Ҳиссаи соҳаи саноат ва сохтмон дар шумораи умумии коргарони кироя барои давраи солҳои 2010-2016, тақрибан 3.7%, соҳаи кишоварзӣ - 69,4% ва ҳиссаи бахши хизматрасонӣ - 26,9%-ро ташкил медиҳад. Ҳамин тариқ, дар бахши шуғл/ корҳои кироя соҳаҳои кишоварзӣ ва хизматрасонӣ нақшҳои асосиро мебозанд. Ҳамзамон, шумораи соҳибкорони инфиродӣ рӯ ба афзоиш дорад ва 56%-и ин табақаи

соҳибкорони соҳаи расмии иқтисодиёт дар баҳши хизматрасонӣ кор мекунанд.

Таҳлили ҷойҳои холии корӣ, ки аз ҷониби корфармоён ба хадамоти шуғли аҳоли дода шудааст ва ҳам таҳлили соҳаҳои шуғл дар шаҳри Панҷакент аз он шаҳодат медиҳанд, ки касбҳои аз ҳама заруртар марбут ба соҳаи сохтмон (устоҳои обу корез, танзимгар/монтери барқ, андова ва рангуборчӣ, хиштчин устоҳои корҳои гуногун) ва баҳши хизматрасонӣ (усто-таъмиргари таҷҳизоти маишӣ ва асбобҳои барқӣ ва электронӣ, устои таъмири компютер, ошпаз-қаннод, дӯзанда, рассом-кандакори ҷӯб ва гач, сартарош, таъмиргари пойафзол, мебелсоз, рассом-устои маснуоти зардӯзӣ) мебошанд.

Рашт - минтақаи аграрӣ маҳсуб мешавад. Рушди баҳши кишоварзӣ на танҳо аз лиҳози иқтисодӣ, балки аз лиҳози иҷтимоӣ низ муҳим аст, зеро 88,6%-и аҳолии ноҳия дар деҳот зиндагӣ мекунанд ва 80,7%-и захираҳои меҳнати он маҳз дар ҳамин соҳа кор мекунанд. Ҳамзамон, дар соҳаи тичорати хурд ва миёна тақрибан 4 ҳазор нафар кор мекунанд ва 58 Ҷоизи онҳо бо корҳои инфиродӣ/мустақилона машғуланд. Дар баҳши хизматрасонӣ, шуғли қувваи кориро асосан системаҳои маорифу тандурустӣ ва инчунин савдо таъмин мекунанд. Ҳулоса, қисматҳои асосии шуғлро дар бозори меҳнати ноҳияи Рашт баҳши кишоварзӣ ва хизматрасонӣ (маориф, тандурустӣ ва тичорат) ташкил мекунанд.

Таҳлили ҷойҳои холии корӣ, ки аз ҷониби корфармоён ба хадамоти шуғли аҳоли дода шудааст ва ҳам таҳлили

соҳаҳои шуғл дар ноҳияи Рашт аз он шаҳодат медиҳанд, ки касбҳои аз ҳама заруртар - кафшергари газию барқӣ, андова ва рангуборчӣ, устоҳои корҳои гуногуни сохтмонӣ, боғпарвар/ занбӯрпарвар, ошпаз, ошпаз-қаннод, сохтмончӣ- дуредгар (қандакории чӯб) ва дар баҳши хизматрасонӣ бошад касбҳои усто-таъмиргари мошинҳои сабуқрав, устои таъмири компютер, таъмиргари таҷҳизоти маишӣ ва асбобҳои барқӣ ва электронӣ, ошпаз-қаннод, дӯзанда, рассом-қандакори чӯб ва гач, сартарош, таъмиргари пойафзол, мебелсоз, рассом-устои маснуоти зардӯзӣ мебошанд.

Тадқиқот нишон медиҳад, ки саҳми ҳаҷми меҳнати кироя дар бозори меҳнат дар миқёси кишвар рӯ ба коҳиш дорад. Ин омил ба афзоиши табақаи коргарони инфиродӣ оварда расонидааст. Аз ҳамин сабаб натиҷаҳои “Тадқиқоти қувваи корӣ” аз он шаҳодат медиҳанд, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳиссаи нафарони машғули корҳои инфиродӣ дар шумораи умумии кормандон дар давраи солҳои 2009-2016 аз 47,8%-и соли 2009-ум дар соли 2016 ба 65,2% афзудааст¹. Дар робита ба ин, дар касбомӯзии НДМ бо мақсади бокортаъминкунии минбаъдаи онҳо тавсия дода мешавад, ки дар баҳши хизматрасонӣ ба намудҳои фаъолияти инфиродӣ диққат дода шавад.

¹ Вазъ дар бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон (Ҳисобот оид ба натиҷаҳои тадқиқоти қувваи корӣ, ки аз 20-уми июл то 20 августи соли 2016 гузаронида шудааст) // Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Душанбе, соли 2017. Саҳ. 220.

Маҳдудиятҳое, ки вазъи тандурустии НДМ ба шуғли касбии онҳо мегузорад, рақобатпазирии қувваи кории онҳоро дар бозори меҳнат маҳдуд мекунад. Дар ин росто, ҷомеаи касбӣ-педагогӣ рӯйхати касбҳо ва корҳои барои НДМ мувофиқтарро таҳия карда истодааст. Ҳамзамон, ин рӯйхатҳо, чун қоида, аз ҷониби мақомоти давлатӣ дар соҳаҳои маориф, ҳифзи иҷтимоӣ ва шуғли аҳоли тасдиқ карда мешаванд. Тадқиқот нишон дод, ки чунин рӯйхатҳо дар Тоҷикистон ҳоло таҳия карда нашудаанд.

Дар асоси таҷрибаи мавҷудаи кишварҳои минтақа, дар ҷаҳорҷӯбаи ин таҳқиқот, барои 4 табақаи НДМ як рӯйхати касбҳои аз ҳама мувофиқтар таҳия карда шудааст: барои нафарони дорои нуқсони шунавоӣ (шунавоии ноқис ва ношунавоии пурра/карон); нафарони дорои мушкilotи бинӣ (нобиноии пурра ва ё нопурра); нафарони дорои маълумияти ақлии дараҷаҳои гуногун ва нафарони дорои нуқсони системаи таълиғӣ ва ҳаракат.

Муассисаҳои асосии таълимӣ оид ба касбомӯзии калонсолон дар ноҳияҳои ин тадқиқот – Муассисаи давлатии “Маркази таълимии калонсолони Тоҷикистон” (МТКТ) ва филиалҳои он мебошанд. Таҳлил нишон дод, ки дар ин муассисаҳои таълимӣ базаи барномавӣ ва моддию техникаи таълимӣ, инчунин зарфияти кадрӣ/инсонӣ мавҷуд мебошанд. Ин муассисаҳо аз рӯи касбҳои зерин, ки ба онҳо дар бозорҳои меҳнати ноҳияҳои тадқиқот эҳтиёҷ ҳаст, барои татбиқи барномаҳои таълимӣ, иҷозатномаи дахлдори Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистонро соҳибанд:

Душанбе	таъмиргари асбобҳои маишӣ, таъмиргари таҷҳизоти электронӣ, таъмиргари телефонҳои мобилӣ, таъмиргари мошин, дӯзанда ва буришгар, зардӯз, кафшдӯз, коргари хона/хочагӣ, ошпаз, қаннод, пешхизмат, ороишгар (ороиш ва маникюр/педикюр), сартарош, кафшергари газию барқ, челонгар, рангуборчӣ ва андовачӣ, коргари корҳои бетонӣ, хиштчин.
Панҷакент	асосҳои кор бо компютер, муҳосиб, дӯзанда-буришгар, қолинбоф, ошпаз, қаннод, пешхизмат, сартарош, кафшергари газию барқӣ, устои барқ, хиштчин, устои обу корез, челонгар.
Рашт	Асосҳои кор бо компютер, муҳосиб, дӯзанда-буришгар, бофанда, ошпаз, қаннод, ороишгар (сартарош ва ороишгари нохун/маникюр/ педикюр), сохтмончӣ-дуредгар (қандакори чӯб), кафшергари барқӣ, таъмиргари мошин, боғбон/занбӯрпарвар.

Мусоҳиба бо намоёндагони гурӯҳи мавриди ҳадаф нишон дод, ки қариб чоряки пурсидашудагон дар Панҷакент (23,1%) ва ноҳияи Рашт (27,5%) тамоман ба мактаб нарафтаанд (ё мактаби ибтидори хатм накардаанд). Ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои тадқиқшуда 11,8 фоизро ташкил медиҳад. Қариб аз се як ҳиссаи пурсидашудагон

дар Панҷакент (30,8%) ва ноҳияи Рашт (32,5%) танҳо маълумоти ибтидоӣ (МИ) доранд, яъне 4-8 синфро хатм кардаанду синфи 9-ро не. Ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои тадқиқот тақрибан 20,3% -ро ташкил медиҳад. 68,3% пурсидашудагон аз шаҳри Душанбе, 25% - аз Панҷакент ва 32,5% -и ноҳияи Рашт маълумоти умумии миёнаи нопурра (ММН, синфи 9) доранд. Ин нишондиҳанда барои ҳамаи ноҳияҳои тадқиқот умуман 50,9% -ро ташкил медиҳад. 13,3% пурсидашудагон аз шаҳри Душанбе, 15,4% - аз Панҷакент ва 7,5% - и ноҳияи Рашт маълумоти миёнаи пурра (ММП, синфи 11) доранд. Ин нишондиҳанда дар маҷмӯъ барои ноҳияҳои тадқиқоти мазкур 12,7 фоизро ташкил медиҳад. Қариб панҷяки пурсидашудагон аз шаҳрҳои Душанбе (5%) ва Панҷакент (5,8%) маълумоти ибтидоӣ ё миёнаи касбӣ (МИ ё МК) доштанд. Тадқиқот нишон дод, ки 77,8% ин гурӯҳи пурсидашудагон ҳангоми тадқиқот аз рӯи касби худ қор намекарданд ва хоҳиши аз худ кардани касби дигареро, ки дар бозори меҳнат ба он талабот ҳаст, доштанд.

Тадқиқот нишон дод, ки қариб панҷяки посухдиҳандагон (19,2%) оиладоранд, дар ҳоле, ки ин нишондиҳанда дар байни мардон (31,8%) нисбат ба занон зиёдтар аст. Бо вучуди ин, 84,6 фоизи посухдиҳандагон тазти сарпарастии волидон мебошанд. Ҳамзамон, 38,2% посухдиҳандагон вазъияти молиявии оилаҳои худро ҳамчун «камбизоат» баҳо доданд. Ин нишондиҳанда барои шаҳрҳои Душанбе ва Панҷакент, мутаносибан 35% ва 32,7% ва барои ноҳияи Рашт - 38,2%-ро ташкил медиҳад.

94,2% пурсидашудагон хоҳиши ёд гирифтани ягон касбро доранд, дар ҳоле ки 91,8% -и онҳо ин хоҳиши худро бо зарурати ба даст овардани маблағ барои аз ҷиҳати моддӣ таъмин кардани оилаҳояшон асоснок мекунанд. Ин нишондиҳанда дар байни мардон- 100% ва дар байни занон 90%-ро ташкил мекунад. Ба мусоҳибоне, ки изҳори хоҳиши касбомӯзӣ карданд саволи «Чаро шумо то ин вақт касб наомӯхтед?» дода шуд. онҳо «намедонист, 57,7%-и онҳо ҷавоб доданд, ки оид ба мавҷуд будани чунин имконият дар ноҳияҳои худ хабар надоштанд. 22,1%-и онҳо гуфтанд, ки "пештар онҳо ноболиғ буданд". 18.3%-и онҳо гуфтанд, ки пештар ба қору даромади онҳо эҳтиёҷ набуд ва 2.4%-и дигар қайд карданд, ки волидон ба онҳо имкон намедиханд, ки касbero омӯхта, ба кор дароянд.

Бояд қайд кард, ки 67,3% пурсидашудагон дар бораи ҳамаи имтиёзҳои, ки аз ҷониби давлат барои НДМ муқаррар шудаанд, иттилоот надоранд ва 86,5% посухгӯяндагон бошанд, дар бораи фаъолияти мақомоти маҳаллии давлатии шуғл оид ба квотаи ҷойҳои корӣ ва бокортаъминкунии маълулон маълумот налоранд. Дар айни замон, 94,2% пурсидашудагоне ки ба шуғл эҳтиёҷманданд, дар мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ оид ба шуғл ҳамчун бекорон ба қайд гирифта нашудаанд. Ин нишондиҳандаҳо қариб дар ҳама ноҳияҳои тадқиқоти мазкур баробаранд.

Таҳлили эҳтиёҷоти бозори меҳнат, имкониятҳои марказҳои таълими калонсолон ва афзалиятҳои намояндагони гурӯҳҳои ҳадафӣ оид ба интихоби касб

намудҳои зерини касбҳои заруриро барои омӯзиши гурӯҳи ҳадафӣ муайян намуд:

- Дар шаҳри Душанбе: усто-таъмиргари таҷҳизоти маишӣ ва асбобҳои барқӣ ва электронӣ, устои насб ва таъмири системаи таъминоти об ва канализатсия; устои ташхис ва таъмиру хизматрасониҳои техникаи воситаҳои нақлиёт; устои таъмир ва дӯхтани фармоишии пойафзол, устои насбу таъмири мебел; устои истеҳсол ва таъмири либос тибқи фармоиш; мутахассиси рӯбучини манзилҳои истиқоматӣ, шустану дарзмол кардани либосу афзори ҷои хоб, ошпаз, устои пухтупаз, қаннод, рассом-устои гулдӯзӣ (-и маҳсулоти зардӯзӣ), дӯзандаи маҳсулоти гуногун, андовагар ва рангуборчӣ.
- Дар шаҳри Панҷакент: устои насб ва таъмири системаи таъминоти об ва канализатсия; устои насби шабакаи барқ дар биноҳои истиқоматӣ, кафшергари газию барқӣ, устои таъмир ва хизматрасониҳои техникаи компютерҳо, усто-таъмиргари таҷҳизоти маишӣ ва асбобҳои барқӣ ва электронӣ, устои таъмир ва дӯхтани фармоишии пойафзол, устои корҳои гуногун сохтмонӣ, ошпаз, устои пухтупаз, қаннод, рассом-устои гулдӯзӣ (-и маҳсулоти зардӯзӣ), устои истеҳсол ва таъмири либос тибқи фармоиш, дӯзандаи маҳсулоти гуногун.
- Дар ноҳияи Рашт: устои таъмир ва хизматрасониҳои техникаи компютерҳо, кафшергари газию барқӣ, устои таъмир ва дӯхтани фармоишии пойафзол, устои насбу таъмири мебел, усто-таъмиргари таҷҳизоти маишӣ ва асбобҳои барқӣ ва электронӣ, сохтмончӣ-дуредгар (кандакори ҷӯб), устои истеҳсол

ва таъмири либос тибқи фармоиш, дӯзандаи маҳсулоти гуногун, устои пухтупаз, қаннод, рассом-устои гулдӯзӣ (-и маҳсулоти зардӯзӣ).

Тавсияҳо

Дар асоси тадқиқоти гузаронидашуда, бо мақсади бартараф кардани мушкилоти муайяншуда ва монеаҳо дар дастёбӣ ба таъмини таҳсилоти касбӣ ва малакаҳои касбӣ барои НДМ, татбиқи чораҳои зерин тавсия карда мешавад:

- Таҳия ва татбиқи тадбирҳо оид ба баланд бардоштани сатҳи огоҳии НДМ оид ба имконоти дастёбӣ ба таҳсилоти касбӣ ва малакаҳои касбӣ дар маҳалли зист ва оид ба сиёсати давлатӣ лар самти мусоидат ба шуғли маъюбон.
- Дастгирӣ намудани кӯшишҳои Муассисаи давлатии “Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон” (МТКТ) ва филиали он дар шаҳри Душанбе барои таъсис ва/ ё рушди инфрасохторе, ки ба таҳсили бароҳати НДМ имкон медиҳад, инчунин таҳияи базаи моддӣ-техникии таълимӣ, ва кадрӣ аз рӯи касбҳо (ихтисосҳо)-и зерин:
 - Усто- таъмиргари таҷҳизоти маишӣ ва асбобҳои барқиву электронӣ;
 - Устои насб ва таъмири системаи таъминоти об ва канализатсия;
 - Устои ташхис ва таъмиру хизматрасониҳои техникийи воситаҳои нақлиёт;
 - Устои таъмир ва дӯхтани фармоишии пойафзол;
 - Устои насбу таъмири мебел;

- Устои истеҳсол ва таъмири либос тибқи фармоиш;
 - Мутахассиси рӯбучини манзилҳои истиқоматӣ, шустану дарзмол кардани либосу афзори ҷои хоб;
 - Ошпаз, устои пухтупаз, қаннод;
 - Гулпарвар;
 - Рассом-устои гулдӯзӣ (-и маҳсулоти зардӯзӣ);
 - Дӯзандаи маҳсулоти гуногун;
 - Андовагар ва рангуборчӣ.
- Дастгирӣ намудани кӯшишҳои МТКТ ва филиали он дар шаҳри Панҷакент барои таъсис ва/ ё рушди инфрасохтаре, ки ба таҳсили бароҳати НДМ имкон медиҳад, инчунин таҳияи базаи моддӣ-техникии таълимӣ, ва кадрӣ аз рӯи касбҳо (ихтисосҳо)-и зерин:
- Устои насб ва таъмири системаи таъминоти об ва канализатсия;
 - Устои насби шабакаи барқ дар биноҳои истиқоматӣ;
 - Кафшергари газию барқӣ;
 - Устои таъмир ва хизматрасониҳои техникии компютерҳо;
 - Усто-таъмиргари таҷҳизоти маишӣ ва асбобҳои барқӣ ва электронӣ;
 - Устои таъмир ва дӯхтани фармоишии пойафзол;
 - Устои корҳои гуногуни сохтмонӣ;
 - Ошпаз, устои пухтупаз, қаннод;
 - Занбӯрпарвар;
 - Гулпарвар;

- Чамъоварӣ ва тайёр намудани растаниҳои шифобахш;
 - Рассом-устои гулдӯзӣ (-и маҳсулоти зардӯзӣ);
 - Устои истеҳсол ва таъмири либос тибқи фармоиш;
 - Дӯзандаи маҳсулоти гуногун.
- Дастгирӣ намудани кӯшишҳои МТКТ ва филиали он дар ноҳияи Рашт барои таъсис ва/ё рушди инфрасохтаре, ки ба таҳсили бароҳати НДМ имкон медиҳад, инчунин таҳияи базаи моддӣ-техникии таълимӣ, ва кадрӣ аз рӯи касбҳо (ихтисосҳо)-и зерин:
- Устои таъмир ва хизматрасониҳои техникӣ компютерҳо;
 - Кафшергари газию барқӣ;
 - Устои таъмир ва дӯхтани фармоишии пойафзол;
 - Устои насбу таъмири мебел;
 - Усто-таъмиргари таҷҳизоти маишӣ ва асбобҳои барқӣ ва электронӣ;
 - Сохтмончӣ-дуредгар (кандакори чӯб);
 - Устои истеҳсол ва таъмири либос тибқи фармоиш;
 - Дӯзандаи маҳсулоти гуногун;
 - Устои пухтупаз, қаннод;
 - Занбӯрпарвар;
 - Гулшарвар;
 - Цветовод;
 - Чамъоварӣ ва тайёр намудани растаниҳои шифобахш;
 - Рассом-устои гулдӯзӣ (-и маҳсулоти зардӯзӣ).

- Бо назардошти эҳтиёҷоти соҳаҳои маҳаллии шугл ноҳияҳои тадқиқоти мазкур ва намояндагони гурӯҳҳои ҳадафӣ хангоми амалӣ намудани тадбирҳои оид ба рушди НДМ ба касбҳои зерин диққат додан тавсия мешавад:
 - Усто-таъмирғари таҷҳизоти маишӣ ва асбобҳои барқӣ ва электронӣ;
 - Устои таъмир ва дӯхтани фармоишии пойафзол;
 - Устои истехсол ва таъмири либос тибқи фармоиш;
 - Ошпаз, устои пухтупаз, қаннод.

Нашрияи мазкур дар доираи лоиҳаи «Пешбурди тағйироти иҷтимоӣ ва омӯзиши касбии фароғир» бо мусоидати молии Иттиҳоди Аврупо ва Вазорати Федеролии Олмон оид ба ҳамкориҳои иқтисодӣ ва рушд ба таъб расидааст.

Лоиҳа аз тарафи Намояндагии DVV International дар Тоҷикистон дар шарикӣ бо ташкилотҳои ҷамъиятӣ «Ассотсиатсияи таҳсилоти калонсолони Тоҷикистон» ва Созмони занони маъҷуб «Иштирок» амалӣ мешавад.

Мундариҷаи нашрияи моӣ масъулияти ташкилотҳои ҷамъиятӣ «Ассотсиатсияи таҳсилоти калонсолони Тоҷикистон» буда, ифодагари нуқтаи назари маблағгузори набебошад.

Иттиҳоди Аврупо аз 28 мамӯлики узв иборат аст, ки онон қарор доданд тадриҷан дониш, захира, ва тақдири хешро пайванданд. Ҳамроҳ таи 60 соли васеъшавӣ онҳо минтақаи устувор, демократӣ ва рушди бардавомро бунёд намуда, ҳамзамон гуногунияти фарҳангӣ, арзи таҳаммул ва кафолати озодии шахсиро нигоҳ доштанд. Иттиҳоди Аврупо омода аст муваф-фақиятҳо ва арзишҳои хешро бо мамӯлик ва қавмиятҳои берун аз сарҳадоти хеш бо ҳам бубинад. Аз ин лиҳоз, Иттиҳоди Аврупо дар Тоҷикистон аз соли 1992 инҷониб фаъолият бурда, ҳамасола барои рушди мамлакат тақрибан 35 млн. евро фароҳам менамояд.